

Gecekondu İnsanları

– M. Soyek · 18 Kasım 2017

Biz çok yoksulduk. Yoksul oluşumuzun en büyük nedeni elbette ülkenin genel yoksulluğuydu. Çok yoksul oluşumuzun nedeniyse babamın sorumsuz para harcamasıydı. Biraz ailesini düşünür olaydı en azından sadece yoksul olurduk.

Köyden İstanbul'a zorunlu gelişimizden sonra bir müddet dayımın perdeyle ikiye bölünmüş kapıcı odasında kaldık. Daha sonra Ferikköy ve Osmanbey'in gecekondu semtlerinde, kiraya çıktık. Kirada birkaç yıldan fazla kalmadık. Annem çok tutumluydu. "İşten artmaz dışten artar" derdi. İş emekti; dış de tüketim. Öyle böyle derken nihayet biz de bir gecekondu yapabilmıştık. Gecekondu o zamanlar harbiden adına yakışırdı. Bir gecede inşaat biterdi; bilemedin bir gece bir gündüzde yapılırdı.

Nişantaşı ile Şişli Etfal Hastanesi arasında, Beşiktaş İhlamur Deresi'ne doğru inen yamaçlarda kurulu teneke mahallesine komşuyduk. Samanyolu Sokağı ve Nişantaşı arka mahalle apartmanlarının hemen dibinde, annemin halasına ait iki odalı bir gecekondu bahçesine yığma briketten tek göz bir gecekondu kondurduk. Duvarları sıvasız, damı teneke kaplıydı; öyle düzgün teneke levha falan değil, yağ ve gaz tenekelerinden kesme parçalardı. Gecekondu tabanı sıkıştırılmış topraktı. Toprağın üstüne muşamba sermiştik. Duvarlar bir gecede ay ışığında aceleyle örüldüğünden yer yer bombeli ve yamuktu. Sıvasız ama beyaz kireç badanalıydı. Hemen kapının girişinde bir incir ağacı vardı. Elektrik yok. Su yok. Kanalizasyon yok. Telefon dersen parası olanda bile yoktu o zamanlar. Yıllarca beklenen bir kuyruktu telefon aboneliği.

Yemek pişirmeye gaz ocağı, aydınlatmaya isli gaz lambası; yiyecekleri sinekten korumak için tel dolabı; ısınmak için teneke soba; oturma takımı tahtadan iki sedir; çamaşırı ve kendimizi yıkamak için plastik leğen ve yemek takımı olarak da bir iki alüminyum kap kacağımız vardı... O kadar da fakir değildik hani; bir de çamaşırımızı koyduğumuz tahta sandığımız ve lale desenli muşamba örtülü total bir masamız ve mindersiz cilasız tahta sandalyelerimiz vardı. Yataklar sabahları dürülüp tahta sandığın üstüne yüklenir, akşam açılıp yere serilirdi.

Semt pazarına tezgâhları toplama vaktine yakın gider, iskartaya çıkmış sebze ve meyvelerden ayıklardık. Sanmayın ki sadece bizdik; akşamın ucuzluk ve döküntü pazarı epeyce kalabalık olurdu. Karnımızı bir şekilde doyursak da birçok yiyeceğin açlığını çekerdik. Bir portakalı soyup yemeden önce saatlerce ovalayıp koklardık. Kabuklarını sobanın üstüne koyar da yedikten sonra bile koklamaya devam ederdik.

O günlerde yoksullar açlıklarını giderip hayatta kalabilme derdindeydiler. Bugünlerde ülkemizin yoksulları karın tokluğuna hayatta kalma derdinde değil; insanlar şimdilerde daha zengin yaşayabilmek için çile çekmekte. Bugün artık zengin olma çilesi başlamıştır. Buna da şükür diyecek

olsam da, bugünkü çile de karın doyurma çilesi kadar rahatsız edicidir. Zengin olmak için çekilen çile acınacak bir çile değil tabi. Gene de rahatsız edicidir; çünkü yaşamaya yeterlik sınırından ötesinde özenilesi bir hayat olduğunu biliriz.

İnsanca yaşamaya yeterli zenginlik çilesine eyvallah derim de gördüğüm odur ki insan nefsi terbiye edilmezse doymak bilmiyor. Ortalama bir yeterlilik ve kullanım maksadını aşmış sadece daha çoğuna ve lüksüne sahip olduğumuzu gösterme kibrinin kamçısıyla çok çalışıp dilimiz dışarıda ha bire tüketime koşmaktayız. Hayatın yaşanılır değerini zengin tüketimiyle ölçer olduk. Büyük evleri ve en lüks arabaları sözde çağdaşlık kanıtı yapmaktayız. Somon füme veya kalkan ızgara yerine hamsi ve ucuz ithal uskumru yiyen arasında beslenme ayarında bir fark yoktur. Ancak, biraz zenginleşmişse hamsi tava ve bulgur pilavıyla sofraya açmış sözde dostlarını kendine güldürmekten korkan çok insan tanıdım. Bu korku aslında kibrin gururudur.

Yokluk başımızdan aşkındı; fakat kendimi o yıllara götürdüğümde nedense daha özgür ve mutlu hissedirim hep. Zannedersenem bunun nedeni zengin ve fakirin birbirine tehdit oluşturmadan iç içe yaşayabiliyor olmasıydı. Başka nedenleri de vardır elbette. Şehir kalabalık değildi her şeyden önce. Yürüyerek İstanbul'un dışına, kırsal alanlara çıkabiliyorduk. Mahalle sokakları güvenliydi; oyun kuracak arsalarımız, tırmanacak ağaçlarımız vardı. En önemlisi bizi eve kapatıp tek başımıza oyalayan sanal oyuncaklarımız yoktu.

O günlerde saygı, sevgi ve merhamet içinde ve her zaman en insanî yan olan onurlu bir duruş içinde, kimse gücenmeden ve kimse kibirlenmeden yoksul ve zengin aynı ortamda görülebilirdi; yokluk ve varlık yan yana yaşayabiliyordu. Şimdilerde zenginlerin kurduğu gökdelenli veya villalı sitelerin çevresi yüksek duvarlarla çevrilmekte, giriş yolu özel güvenlik bekçileriyle tutulmaktadır. O günlerde yoksulluk o kadar yaygındı ki zengin mahallesinde yamalı gömlek ve patlak ayakkabıyla dolaşmak ayıplanmazdı. Şehrin zengini yoksula ne acıyarak ne de tiksiniyerek bakardı. Verebilecekleri bir yardım olduğunda onların nasırlı ellerini tutmaktan iğrenmezlerdi; hatta çocuklarının bu yoksulların çocuklarıyla oynamalarına ses çıkarmazlardı.

Zenginler apartmanların diplerinde kurulan eğri büğrü gecekonduları yıktırmak için ekonomik ve siyasi güçlerini seferber etmezlerdi. Nasıl bir sosyal olguysa, apartman sakinleri gecekonduların sakinlerini bağırklarına basar, onlara zenginliklerinden iş ve aş kotarırlardı. Evlerinin anahtarlarını teslim ederlerdi. O zamanlar apartmanlar pamuk kalpliydi...

Sonradan görmelerin gösteriş varsılıklarıyla şehri işgal etmeleri eskinin merhametli zenginlik ahlâkını da bozdu. Medeniyetin nimetlerini paylaşma kültürümüz olmadığı için şimdi medeniyetin nimetlerini sahiplenme rekabetiyle birbirimizle vuruşmaktayız. Evlerimizi yüksek duvarlı ve bekçili sitelerden seçerek kendimizi yoksul ve tehlikeli insanlardan soyutlamayı zenginlik hakkı yaptık...

***

Muharrem Soyek